

Lezing Koninklijk Genootschap Physica

Prof. dr. Corien Prins

Wetenschappelijke Raad voor
het Regeringsbeleid (WRR) –
Tilburg University (TiU)

WRR

Agenda

- Taakopdracht en werkwijze WRR
  - Memo nieuwe leden TK
  - Illustratie werkwijze a.d.h.v. ‘Vergrijzende wereld’ en ‘Kantelende wereldorde’
- Gevraagd en ongevraagd adviseren
  - Gevraagd: ‘Houdbare zorg’
  - Ongevraagd: ‘Doenvermogen’ & ‘Grip’

De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid

Rol in het advieslandschap

Onafhankelijk

Volle breedte regeringsbeleid

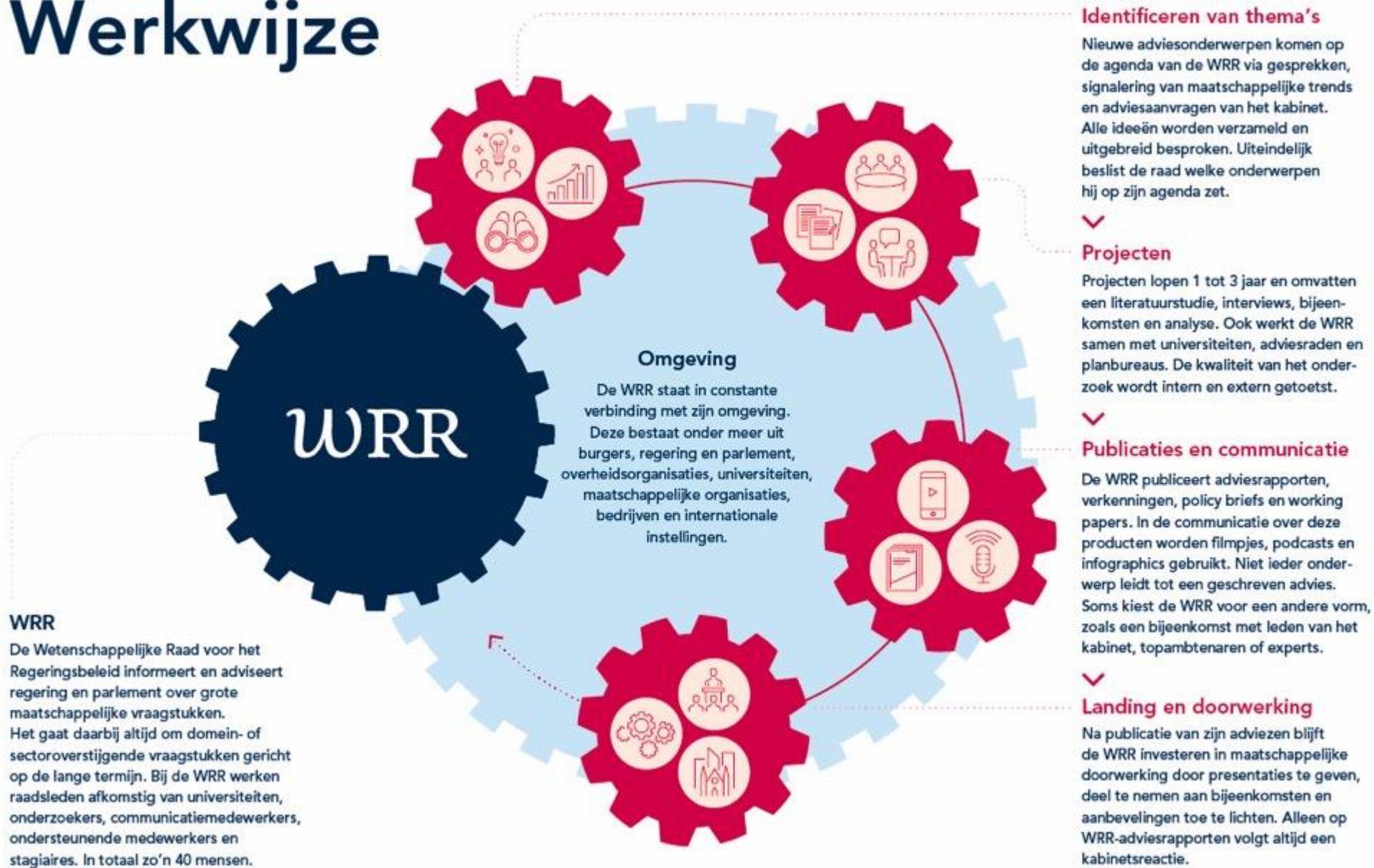
Lange termijn strategisch advies

Over beleidsdomeinen heen

Op wetenschap gebaseerde
beleidsadvisering

Werkwijze

WRR

De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid informeert en adviseert regering en parlement over grote maatschappelijke vraagstukken. Het gaat daarbij altijd om domein- of sectoroverstijgende vraagstukken gericht op de lange termijn. Bij de WRR werken raadsleden afkomstig van universiteiten, onderzoekers, communicatiemedewerkers, ondersteunende medewerkers en stagiaires. In totaal zo'n 40 mensen.

Uiteenlopende onderwerpen

Wettelijke verankering van verplichting tot kabinetsreactie

Toekomstgericht beleid

Perspectieven en
agenda's uit het werk
van de WRR

Vijf thema's als kapstok voor bestaand en lopend werk

Nederland in
een veranderende
wereld

Digitalisering
en democratie

Economie en
publieke belangen

Een veerkrachtige
en rechtvaardige
samenleving

Een betrouwbare
overheid

WRR aanpak:

Zicht op langetermijn-ontwikkelingen

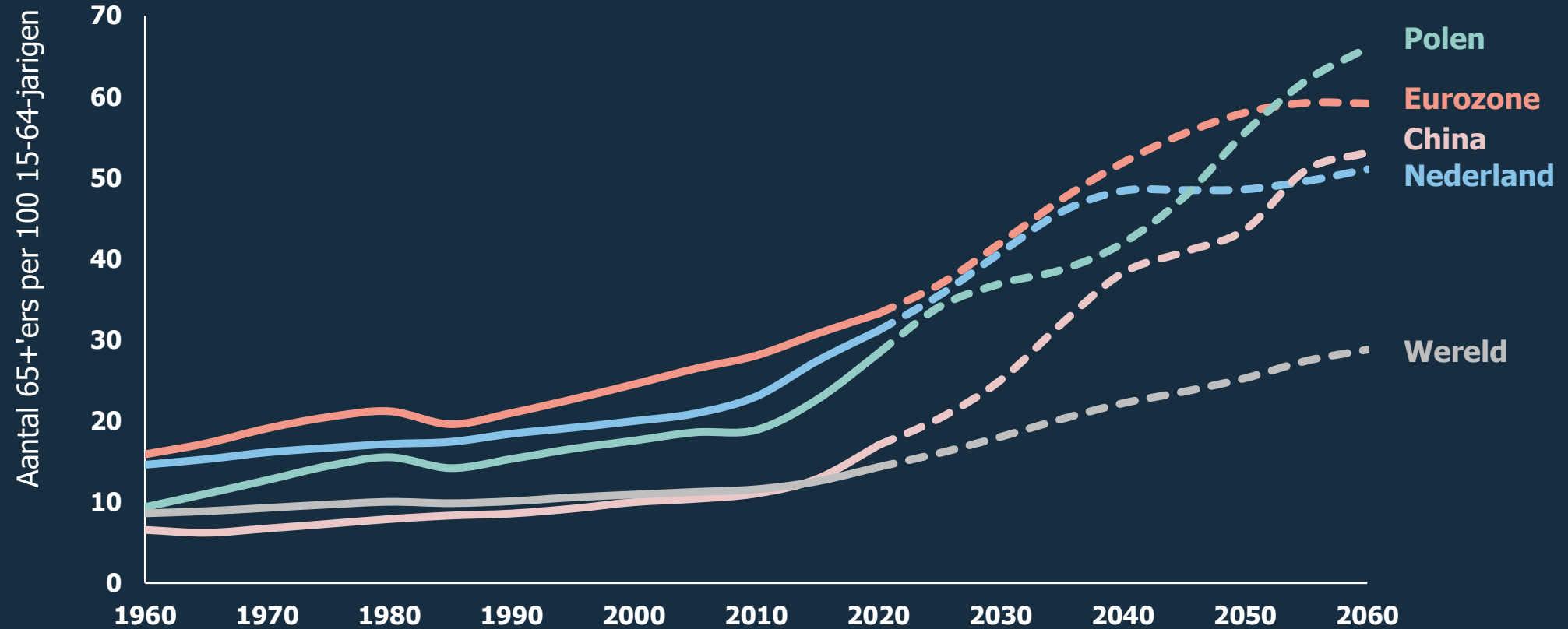
Samenhang tussen maatschappelijke uitdagingen

Reflectie op aannames huidig beleid

WRR

Illustratie: Vergrijzende wereld

Ontwikkelingen

Niet alleen Nederland vergrijst.
Alleen aandacht voor nationale
vergrijzing is te beperkt

Globale schaarste arbeid
heeft (economische)
gevolgen voor Nederland

Binnen Europa bevindt Nederland
zich in een uitzonderingspositie:
ander tempo en ander pensioenstelsel

Reflectie op beleidsaannames

Een binnenlandse blik op het thema is te beperkt

Heb oog voor risico's van onze uitzonderingspositie en andersoortige spanningen in de Eurozone

Samenhang

Twee voorbeelden

Impact op economie en samenleving voor een open handelseconomie als Nederland: beleid andere landen heeft gevolgen voor ons

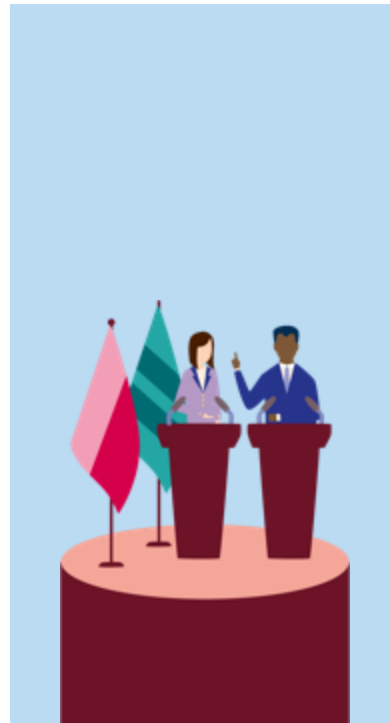

Gevolgen voor internationale betrekkingen en diplomatie

► *Overstijgt de dossiers van individuele ministeries*

Nederland in een veranderende wereld

Ontwikkelingen

Onze wereld is instabieler, onveiliger en minder voorspelbaar geworden

Nederland krijgt vaker te maken met niet-militaire tonelen van machtsuitoefening

Nieuwe machtsblokken worden gevormd, waarbij staten die lang dominant waren niet langer vanzelfsprekend op steun en invloed kunnen rekenen

Reflectie op beleidsaannames

Ons buitenlandbeleid is tot nu toe primair ingestoken vanuit damage control.

Ons buitenlandbeleid is te lang gebaseerd gebleven op het beeld van de wereldorde na de val van de Muur

Samenhang

Twee voorbeelden

Door de ontwikkelingen is geopolitiek ook relevant voor tal van andere terreinen, zoals landbouw, cyber en democratie

Buitenlandse gebeurtenissen zijn steeds vaker direct verweven met onze Nederlandse samenleving (bv binnenlandse spanningen als gevolg van de oorlog in Gaza en Israël).

► *Overstijgt de dossiers van individuele ministeries*

Kiezen voor houdbare zorg

Mensen, middelen en maatschappelijk draagvlak

WRR

WETENSCHAPPELIJKE RAAD VOOR HET REGERINGSBELEID

kwiteit en toegankelijkheid in delen zorg onder druk

Jeugdzorg

GGZ

Ouderenzorg

Wanneer is zorg houdbaar?

Wat te behouden?

- Publieke waarden: kwaliteit en toegankelijkheid van zorg

Randvoorwaarden:

- Financiële houdbaarheid
- Personele houdbaarheid
- Maatschappelijke houdbaarheid

Conclusies

Sturen vanuit drie
houdbaarheden

Groei
begrenzen
door beter
kiezen

Doelmatigheid en
(meer) personeel
niet afdoende

Pijlers

Versterk
draagvlak
keuzes

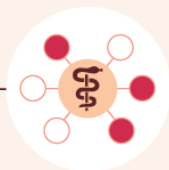

Maak
scherpere
politieke
keuzes

Versterk
uitvoerend
vermogen

Aanbevelingen

Bereid samen-
leving voor op
schaarste

Ontwikkel
een lange-
termijnvisie

Betrek de
burger

Kies vanuit
drie houd-
baarheden

Versterk
grip op
uitgaven

Breng
kwaliteit boven
minimumnormen

Brede inzet
preventie

Politiek
afweging
zorgpersoneel

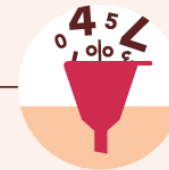
Verbreed
pakketbe-
heer

Rollen
pakket ver-
helderen

Onderzoek
kosten-
effectiviteit

Eén
verantwoordelijke
uitkomstdata

Wat is een realistisch perspectief op de relatie tussen burger en overheid?

Weten is nog geen doen

Een realistisch perspectief
op redzaamheid

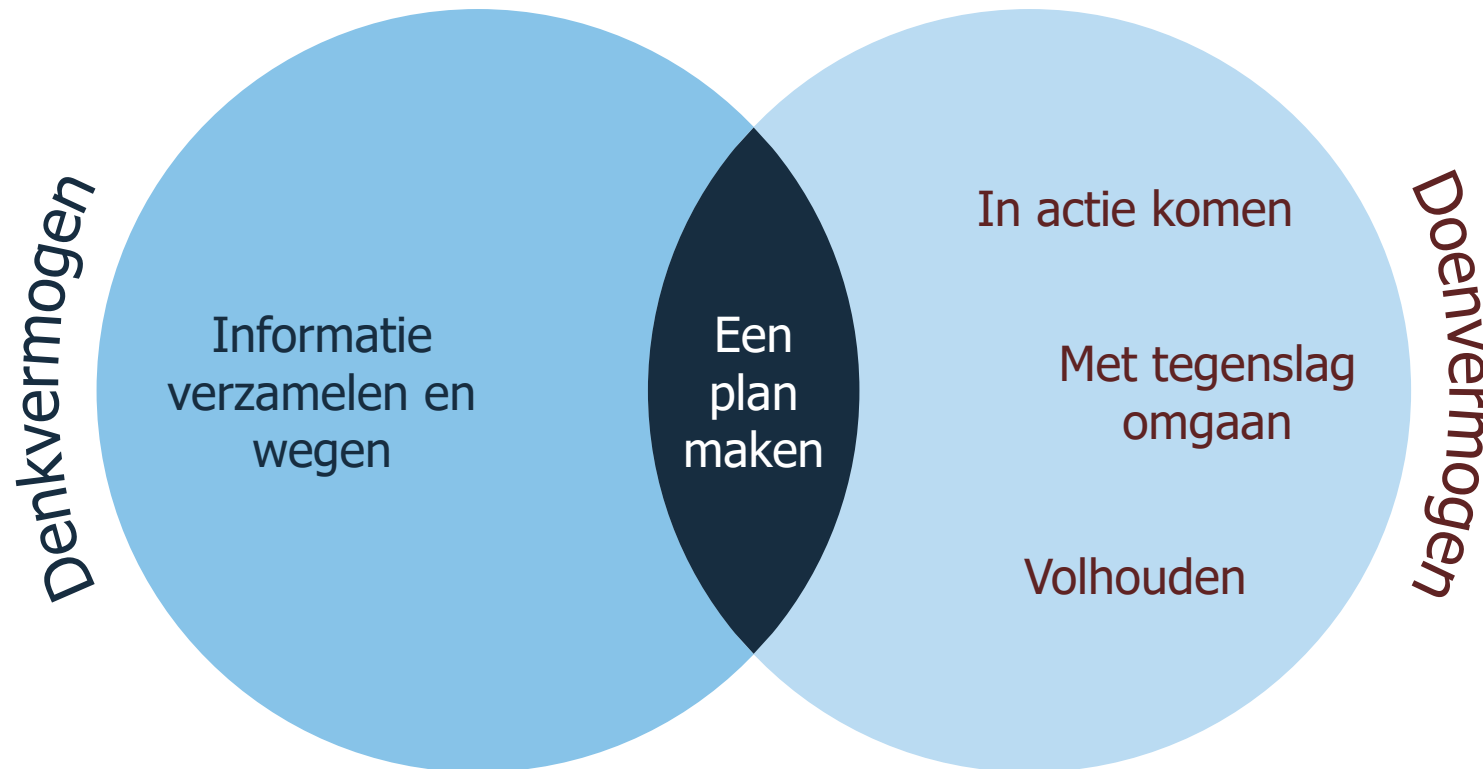
WRR

WETENSCHAPPELIJKE RAAD VOOR HET REGERINGSBELEID

Denk- en doenvermogen

Grip

Het maatschappelijk belang
van persoonlijke controle

WRR

WETENSCHAPPELIJKE RAAD VOOR HET REGERINGSBELEID

Waarom is grip belangrijk?

Onzekerheid

**Gebrek
aan controle**

Minder gezondheid

**Maatschappelijk
onbehagen**

**Vertekende beelden
en overtuigingen**

Meer grip voor *burgers zelf*

Persoonlijk leven en werk

- flexibele verlofregelingen en arbeidsuren

Maatschappelijke ondersteuning

- meer regie bij WMO

Fysieke leefomgeving

- mede-eigenaarschap bij windmolens

WRR

Doenvermogen en Grip

Doenvermogen
(Zelfcontrole)

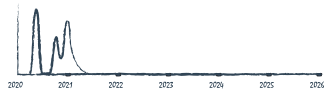
Grip
(Omgevingscontrole)

Ten slotte: scenario-denken

Scenario 1 Verkoudheid

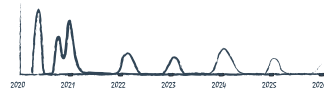
Er heerst lichte variant, meeste mensen geen of lichte klachten.

Beleid kan zich richten op herstel. Maatregelen worden afgebouwd. Vraag hoe om te gaan met medisch kwetsbaren. Ook post-COVID blijft aandachtspunt.

29

Scenario 2 Griep+

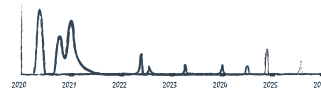

Jaarlijkse oplevingen van COVID-19 in de winter.

Minder ruimte voor herstel. In de winter staat alles onder druk. Wellicht seizoensgebonden terugkeer van maatregelen.

Scenario 3 Externe dreiging

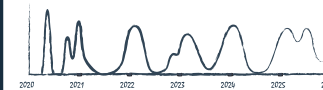

COVID-19 in welvarende landen onder controle, dreiging van herintroductie.

Streng grensbeleid, verstoringen internationale handel en reizen. Gerichte maatregelen bij uitbraak.

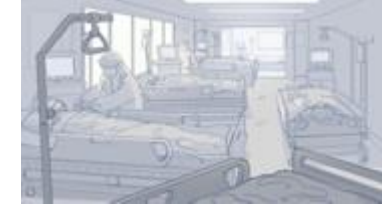

Scenario 4 Continue strijd

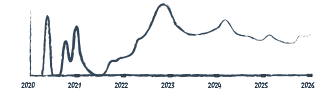

Mutaties COVID-19 ontsnappen steeds aan werking vaccins, continue strijd met virus.

Beleid staat voor moeilijke afwegingen tussen bestrijding pandemie en andere maatschappelijke doelen. Zal tot grote maatschappelijke spanningen leiden.

Scenario 5 Worst case

COVID-19 eist meer dodelijke slachtoffers.

Maatschappelijke en economische ontwrichting, beleid gericht op kerntaken en voorkomen meest ernstige schade.

Dank u wel.

WRR